

УКРАЇНСЬКИЙ ЦЕНТР
АНАЛІТИКИ
ТА ДОСЛІДЖЕНЬ

ПАЛИВНО- ЕНЕРГЕТИЧНИЙ КОМПЛЕКС УКРАЇНИ

III кв. 2025

01

ПОЛІТИЧНИЙ ВИМІР

① ВПЛИВ ЗМІНИ УРЯДУ НА АРХІТЕКТУРУ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ПАЛИВНО- ЕНЕРГЕТИЧНОГО КОМПЛЕКСУ

1. На рівні груп впливів

Літні кадрові перестановки в уряді України не стали проявом зміни політичного курсу чи перерозподілу впливів між основними центрами влади. Навпаки – вони засвідчили спробу президента зберегти внутрішній баланс у своєму оточенні, не допустивши загострення міжгрупових конфліктів. Ключові фігури, що мають вплив на Кабінет Міністрів – Андрій Єрмак (група АЄ), Тимур Міндіч (група ТМ) і Давид Арахамія (група ДА) – зберегли свої позиції. Жоден із них не зазнав поразки у внутрішньополітичній боротьбі на цьому етапі.

Загалом зміну уряду та ротації міністрів варто інтерпретувати як «демаркацію меж» сфер впливу перелічених осіб та їх угруповань, а не їх перерозподіл. Внаслідок таких змін кожна група суттєво зміцнила свій вплив у межах відведеної їй сфери, що значно ускладнило доступ до відповідного сектору економіки для інших учасників, навіть провладних угруповань.

Фактично весь паливно-енергетичний комплекс – від контролю за розподілом ліцензій на видобуток корисних копалин до регулювання торгівлі енергоресурсами та готовими виробами – відтепер перебуває у сфері виключного впливу групи ТМ.

Усі інші суттєво обмежені в можливостях втручатися до цієї сфери.

Група АЄ має суттєво обмежити свої амбіції. Проведені кадрові ротації на рівні уряду заклали передумови для подальшого посилення групи ТМ та поступового перетворення групи АЄ на допоміжну структуру, що обслуговує інтереси ТМ у паливно-енергетичному комплексі держави. Власні позиції та інтереси групи АМ у цьому секторі будуть поступово й остаточно витіснені.

Зазначена тенденція вже простежується, однак її прискорення очікується наприкінці поточного року та в першій половині наступного. У цій конфігурації група АМ виконуватиме, по суті, технічну функцію – реалізацію стратегічних рішень і схем, сформованих у середовищі ТМ.

Нова прем'єрка Юлія Свириденко, попри прагнення стати самостійним гравцем в українській політиці та значно кращі особисті передумови й можливості порівняно з попереднім прем'єром (до того ж їй вдалося ввести до уряду кількох своїх людей на досить впливові посади), фактично виявилася відрізаною від ПЕК. З високою впевненістю можна стверджувати, що нині цей сектор економіки виведено за межі її впливу і переважною мірою він перебуває під контролем ОП.

Андрій Єрмак

Тимур Міндіч

Давид Арахамія

Група ДА наразі не має системних інтересів у паливно-енергетичному комплексі. Якщо й фіксується присутність інтересів її представників у цьому секторі, то майже завжди йдеться про поодинокі проекти/схеми.

Аналізуючи діяльність Давида Арахамії як голови наглядової ради державної установи «Офіс із залучення та підтримки інвестицій» (UkraineInvest), можна дійти висновку, що він виявляє зацікавленість до окремих інвестиційних проєктів в енергетичній сфері. Втім, його інтерес радше пов'язаний не з поточними процесами в енергетичному секторі, а з перспективою залучення потужних інвесторів до проєктів післявоєнної відбудови.

Арахамія має перспективи в цьому напрямку. Він володіє цінним ресурсом для будь-якого українського уряду – впливом у Верховній Раді. Його політичної ваги, можливо, недостатньо для просування власних кандидатів на найвищі державні посади, де необхідне парламентське затвердження, однак її цілком вистачає для блокування звільнення чинних високопосадовців. Наскільки нам відомо, представники урядової команди охоче користуються такими послугами, завдяки чому Арахамія поступово вибудовує власну мережу політичних і ділових партнерів.

З високою ймовірністю можна прогнозувати, що Арахамія намагатиметься налагодити конструктивні відносини з чинною прем'єркою та міністром економіки, довілля та сільського господарства Олексієм Соболєвим, аби конвертувати свій парламентський вплив у конкретні матеріальні активи. Особливо перспективною видається співпраця з останнім. Сприяє цьому їхня спільна присутність у складі наглядової ради державної установи «UkraineInvest», яка створює для обох додаткові можливості для регулярної комунікації.

З нашої точки зору, лише співпраця між цими двома угрупованнями — ДА та командою чинної прем'єрки — відкриває для них реальні можливості виходу до паливно-енергетичного комплексу України, принаймні до окремих його сегментів.

Не варто очікувати, що вони намагатимуться безпосередньо втручатися чи ініціювати перерозподіл уже сформованих сфер впливу в паливно-енергетичному комплексі. Водночас із високою ймовірністю можна прогнозувати, що вони активно боротимуться за участь у нових проєктах, пов'язаних із післявоєнною відбудовою цієї галузі.

Група «промислових українських олігархів» наразі намагається діяти максимально обережно у питаннях впливу на державну політику в енергетичній сфері, уникаючи прямого втручання у процеси прийняття рішень.

В українських мас-медіа з'являється інформація про те, що протягом останніх шести місяців олігарх Віктор Пінчук нібито за допомогою досить складної інфраструктури впливу намагався впровадити своїх прихильників до дочірніх підприємств НАК «Нафтогаз України», «Енергоатому» та «Укренерго» з метою посилення власних позицій у цих структурах. Наразі переконливих фактів, які підтверджували б цю інформацію, немає.

Деякі українські підприємці середнього рівня, скориставшись своїми близькими зв'язками з представниками Офісу Президента, отримали сприятливі умови для зміцнення своїх позицій у ПЕК. До цієї касти можна зарахувати цілу групу доволі відомих прізвищ. Проте, жоден з них не показав високої динаміки розвитку в цьому році.

Частина з цих підприємців виявилася персонами з вельми обмеженими амбіціями — їхні інтереси зводяться до отримання кількох вигідних державних контрактів та швидкого виведення прибутків у приватну сферу. Інші ж, навпаки, демонструють повну відсутність стратегічного мислення: замість того, щоб розширювати власну економічну присутність чи вплив у секторі, проводять більшість часу на закордонних курортах.

У будь-якому разі, в найближчій перспективі не слід очікувати появи в цьому середовищі нових знакових гравців, здатних реально й системно впливати на державну політику в паливно-енергетичному комплексі.

Міжнародні партнери останнім часом зазнали кількох відчутних поразок в Україні. Вони очевидно втрачають вплив на ухвалення рішень українською владою в ПЕК. Українська владна команда вже відчула, що може не лише грати з міжнародними партнерами на рівних, а й у певних випадках перегравати їх.

З нашої точки зору, це матиме відчутно негативний вплив на розвиток паливно-енергетичного комплексу України. Втручання міжнародних партнерів у цій сфері було цілком виправданим і обґрунтованим, адже саме воно забезпечувало впровадження структурних реформ, підвищення прозорості управління та поступову трансформацію галузі за європейськими стандартами.

Найбільш небезпечним для міжнародних партнерів України є те, що вони втрачають не лише свої позиції всередині країни, а й власну репутацію як рушійної сили позитивних змін. З кожною поразкою слабшає їхній авторитет, а отже і підтримка суспільства.

На рівні уряду. На перший погляд важливою зміною для енергетичного сектору стала відставка Германа Галущенка та призначення Світлани Гринчук на посаду міністерки енергетики. Насправді така кадрова ротація внесла скоріш косметичні зміни до policy making та кланових розкладів у цьому секторі економіки.

Світлана Гринчук

На підставі наявної інформації можемо констатувати, що Гринчук є політично залежною фігурою, цілком підконтрольною групі ТМ, яка фактично ініціювала цю заміну. Її характеризують як «приємну, але повністю керовану особу, що виконує розпорядження свого патрона без власної точки зору в важливих справах».

Загалом призначення Гринчук означає не зміну політичного курсу, а консолідацію контролю над енергетикою в руках групи ТМ. Це зміцнює її позиції у стратегічно важливій галузі, через яку проходять значні фінансові потоки, зокрема міжнародна допомога на відновлення енергосистеми. Водночас це свідчить про послаблення інституційної незалежності міністерства: нова керівниця, позбавлена автономності, навряд чи стане ініціаторкою реформ або реальної антикорупційної політики.

Своєю чергою переміщення Галущенка на іншу посаду було зумовлено тим, що останнім часом він акумулював надто багато негативу й сприймався як токсична фігура, яка становить електоральний тягар для чинної владної команди.

Більш того, за нашими джерелами, групу ТМ занепокоїла надмірна самостійність міністра та його непрозора співпраця з іншими суб'єктами, зокрема з колишнім генеральним директором «Енергоатому» Петром Котиним. Вони нібито мали спільні проєкти, про які не інформували партнерів у групі ТМ. Відтак у цій групі ухвалили рішення замінити Галущенка на лояльнішу фігуру.

Тим не менш, уже перша криза в паливно-енергетичному комплексі показала, що нова міністерка не в змозі самостійно впоратися з важливими проблемами. Йдеться про спробу Наглядової ради звільнити нещодавно призначеного, лояльного до ОП голову правління «Укренерго» Віталія Зайченка.

Гринчук не змогла забезпечити його збереження на посаді. Для оперативного врегулювання ситуації терміново був залучений нинішній міністр юстиції Герман Галущенко, який швидко та ефективно виконав частину необхідних дій у межах «проєкту порятунку» Зайченка. Внаслідок цього можна прогнозувати, що надалі Галущенко певною мірою виконуватиме роль куратора/опікуна нової міністерки енергетики та антикризового менеджера для ТМ і ОП, періодично втручаючись у роботу міністерства.

Зазначимо також, що ми категорично відкидаємо поширювані окремими журналістами твердження про нібито «угоду»: мовляв, в обмін на можливість завести до Міненерго абсолютно лояльну фігуру група ТМ мала «віддати» іншим гравцям Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України.

Формально воно справді перейшло до Міністерства економіки, яке нині очолює представник команди чинної прем'єрки. Однак варто звернути увагу на одну дуже важливу деталь.

У межах Міністерства економіки на посаді заступника міністра за відповідний напрям, що раніше належав до Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України, відповідатиме колишній заступник Гринчук Єгор Перелигін, якого перевели саме для збереження контролю групи ТМ над цим сектором.

② НОВА ПОЛІТИЧНА КОНФІГУРАЦІЯ В НАЦІОНАЛЬНІЙ КОМІСІЇ, ЩО ЗДІЙСНЮЄ ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРАХ ЕНЕРГЕТИКИ ТА КОМУНАЛЬНИХ ПОСЛУГ

У вересні врешті укомплектовано склад НКРЕКП. Нових членів призначено на шестирічний термін, тож саме вони визначатимуть ключові рішення у найближчі роки.

До цього в Комісії працювали лише четверо з семи членів: голова Юрій Власенко, а також Костянтин Ущатовський, Олександр Формай і Руслан Слободян. Четверо – це мінімально необхідна кількість для ухвалення рішень.

Ще влітку конкурсна комісія з відбору кандидатів на членів НКРЕКП визначила чотирьох претендентів на три місця: Романа Шикеринця, Максима Немчинова, Любомира Саловського та Сергія Пушкарка. Список швидко передали уряду, оскільки всі четверо вважалися «своїми» для владної команди. Затримка з їхнім призначенням сталася лише через зміну уряду – потрібно було вирішити декілька бюрократичних питань.

Загалом сам факт, що нова прем'єрка не стала вносити змін – хоча теоретично могла ініціювати новий конкурс – ще раз підтверджує, що зміна уряду не мала істотного впливу на політичні розклади в секторі.

Із чотирьох поданих кандидатів було обрано трьох. Уряд відсік Максима Немчинова – вірогідного представника Галущенка, чия добре відома в експертному середовищі корупційна репутація та наявні розслідування робили його призначення до НКРЕКП практично неможливим без вибуху загальнонаціонального скандалу.

З повною впевненістю можна стверджувати, що формально відкритий і прозорий конкурс під головуванням Юлії Підкоморної насправді перебував під контролем владної команди. Вона провела через конкурсну комісію необхідні кандидатури, а самі члени комісії фактично виконали політичне замовлення верхівки.

Загалом занепокоєння викликає помітна деградація «якості» складу НКРЕКП. Якщо раніше у Комісії переважали фахівці з солідною професійною репутацією, власною суб'єктивністю та стратегічним досвідом, то нинішні кадрові рішення демонструють цілком протилежну тенденцію.

У минулі роки членство в НКРЕКП сприймалося не як етап кар'єрного зростання, а радше як підсумок багаторічної роботи в енергетичному секторі — своєрідне визнання компетентності й довіри. Безперечно, у складі Комісії не було випадкових осіб: кожен із членів представляв інтереси певної групи впливу, проте сама наявність таких різних груп створювала систему стримувань і противаг, що дозволяло підтримувати баланс у галузі.

Нині ж владна команда фактично зруйнувала цю рівновагу, поступово заповнюючи НКРЕКП лояльними виконавцями — «олов'яними солдатиками», найціннішою рисою яких є готовність виконувати політичні вказівки своїх патронів.

Найпомітнішою постаттю серед нових членів НКРЕКП є Сергій Пушкар. За освітою він юрист. Тривалий час не мав стосунку до енергетики, окрім коротких періодів роботи в російських енергетичних компаніях, які діяли в Україні.

За нашими даними, Пушкар є давнім знайомим і близьким соратником колишнього міністра енергетики Германа Галущенка. Їхні професійні шляхи неодноразово перетиналися, і вірогідно саме Галущенко запросив Пушкаря до команди в «Енергоатом», коли став міністром енергетики. В 2022–2025 роках він обіймав там посаду виконавчого директора з правових питань. Не повинно бути сумнівів, що він дуже добре обізнаний з тим, що відбувалось в корпорації в останні роки.

У складі НКРЕКП Пушкар відповідає за важливі напрямки: ліцензування діяльності в енергетиці, тепло- і водопостачанні, сертифікацію операторів систем передачі, ведення реєстрів природних монополій, а також тарифну політику та взаємодію з державними й міжнародними структурами. Це означає, що він фактично контролює рішення, які безпосередньо впливають на фінансові потоки в енергетичному секторі.

Зараз Пушкар позиціонує себе як неформальний представник найближчого кола президента й дуже хоче виконувати роль «наглядача» за регулятором. Ми прогнозуємо що згодом саме він буде посередником в комунікації комісії між НКРЕКП та ОП.

Другим новим членом став Роман Шикеринець. Його підвищення до рівня НКРЕКП стало несподіваним і не підкріпленим очевидними професійними досягненнями. Водночас це призначення також вписується у логіку кадрової політики владної команди.

Шикеринець є ще одним представником покоління державних управлінців, які виростили всередині системи й ніколи не виходили за межі державного сектору. Усі етапи його кар'єри пов'язані з великими державними корпораціями, такими як «Укртрансгаз», «Оператор ГТС України» та «Укргазвидобування».

Його остання посада перед переходом до НКРЕКП — керівник групи у департаменті диспетчеризації та контролю даних «Укргазвидобування». Це рівень технічного менеджера, без безпосереднього доступу до стратегічних рішень. Тому його раптове призначення до складу регулятора виглядає радше як політичний крок, ніж результат професійного зростання.

Шикеринець — людина з помітними амбіціями: протягом 2005–2023 років він здобув три вищі освіти: юридичну, фінансову та економічну. Загалом цей факт сам по собі багато про що говорить. У державному секторі це типовий шлях людей, які прагнуть зробити себе «універсальними фахівцями» — тобто корисними для будь-якого політичного керівництва.

У межах розподілу повноважень у НКРЕКП Шикеринець відповідає за сферу теплопостачання, енергоефективності та частково — ринок природного газу. Його компетенції охоплюють формування тарифної політики, розгляд скарг, співпрацю з міжнародними регуляторами, а також координацію процесів інтеграції українського енергоринку до європейських структур, зокрема у межах Енергетичного співтовариства.

Третій призначенець — Любомир Саловський, кар'єра якого до цього моменту обмежувалася роботою в державній компанії «Укртрансгаз». Це приклад типового кадрового рішення нинішньої владної команди, яка використовує добре перевірений механізм формування лояльності.

Як і у випадку з керівництвом «Укренерго», йому запропонували «кар'єрний прорив життя» — посаду, на яку він без підтримки на найвищому рівні не мав шансів отримати. Такий підхід формує психологічну залежність: людина, що отримала такий шанс, напевно стане максимально вдячною та готовою до повної лояльності щодо своїх покровителів.

Увесь професійний шлях Саловського пов'язаний з однією компанією — «Укртрансгазом». Там він поступово піднімався службовими сходами, але, зрештою затримався на рівні керівника середньої ланки. У 2021–2025 роках очолював департамент диспетчеризації.

Його подальше кар'єрне зростання фактично було неможливим без політичної підтримки, оскільки на рівень топменеджменту в державних корпораціях сьогодні потрапляють лише ті, хто має приналежність до найбільших груп впливу. Вірогідно, він сам це дуже добре розуміє, тому погодився на співпрацю з владної командою.

У НКРЕКП Саловський відповідатиме за регулювання ринків природного газу, нафти та нафтопродуктів. До його повноважень також входить:

- контроль за тарифами на послуги монополістів (транспортування, зберігання, розподіл газу, транспортування нафти й аміаку);
- аналіз діяльності ліцензованих компаній, моніторинг цін і конкуренції;
- участь у розробці нормативних актів, що регулюють ринки енерго-ресурсів;
- координація інвестиційних проєктів та міжнародної співпраці;
- розгляд скарг і захист прав споживачів.

Підсумовуючи, можна зробити наступний висновок: новий склад НКРЕКП відображає ключову тенденцію української державної кадрової політики останніх років — відхід від принципу інституційної незалежності на користь вертикальної підконтрольності.

Слід зауважити, що спільною рисою трьох нових членів Комісії є їхнє походження з державних корпорацій. Влада намагається представити це як доказ «деолігархізації Комісії», а отже — крок до посилення її інституційної незалежності. Проте така логіка є хибною: незалежність від олігархічних груп не означає автономності у прийнятті рішень в інтересах держави.

Нові члени НКРЕКП значною мірою залежать від владної команди та вже діють у повній відповідності до політичних настанов своїх патронів. У цьому контексті варто згадати деякі деталі скандалу навколо «Укренерго». Одразу після звільнення Віталія Зайченка в ситуацію втрутилася Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг.

Регулятор заявив про намір «розібратися» у справі, однак насправді з перших дій стало зрозуміло, що мова не йшла про об'єктивний аналіз чи перевірку. Єдиною метою було заблокувати невігідне для владної команди рішення Наглядової ради «Укренерго» та створити інформаційно-політичний тиск на її членів.

Комісія оперативно поширила заяву, в якій наголосила, що «раптові кадрові зміни в керівництві оператора системи передачі можуть бути розцінені як порушення вимог сертифікації». Одночасно прозвучали прямі попередження, що такі дії нібито «ставлять під загрозу довіру міжнародних партнерів» і можуть «погіршити імідж України напередодні опалювального сезону».

Фактично це була форма шантажу та залякування — спроба використати аргумент міжнародної репутації як інструмент тиску для збереження політичного контролю над стратегічною державною компанією. НКРЕКП, яка мала б бути незалежним регулятором, у цій ситуації продемонструвала зовсім інші якості. Можемо констатувати, власне оперативна реакція на вказівки владної верхівки та беззастережна підтримка її лінії відтепер стали типовою ознакою діяльності НКРЕКП.

02

КОРПОРАТИВНИЙ
ВИМІР**① КАДРОВІ ПРИЗНАЧЕННЯ ТА
ТУРБУЛЕНЦІЯ В «УКРЕНЕРГО»:
ЩО ВІДБУЛОСЯ ТА ЧИМ УСЕ
ЗАКІНЧИЛОСЯ**

У перший місяць осені-2025 навколо «Укренерго» склалася доволі дивна ситуація. 26 вересня наглядова рада в онлайн-режимі звільнила голову правління Віталія Зайченка та чотирьох із п'яти членів правління, призначивши виконувачем обов'язків Олексія Брехта. Офіційно цей крок пояснили процедурними порушеннями під час призначення двох топменеджерів і «загальною втратою довіри» до голови правління – формулюванням, яке рідко трапляється в українській практиці, тому одразу привернуло увагу.

У відповідь урядова сторона оперативно задіяла адміністративно-судові механізми: обмежила формат роботи наглядової ради, заблокувала внесення змін до державних реєстрів і через суд призупинила рішення про звільнення правління. Крім того, з високою ймовірністю саме владна команда розгорнула інформаційну кампанію проти незалежних членів наглядової ради «Укренерго», намагаючись їх дискредитувати. Водночас цю кампанію навряд чи можна вважати «чорною»: акцент зроблено на висвітленні реальних дуже сумнівних епізодів з кар'єри окремих незалежних директорів.

У підсумку конфлікт вдалося врегулювати, однак про деталі досягнутого компромісу публічно не повідомили. Знаючи деталі цієї справи, пояснюємо, що сталося та які наслідки матиме ця історія для корпорацій.

Попереднього голову «Укренерго» Володимира Кудрицького звільнили у вересні 2024 року. У червні 2025-го нарешті призначено нового очільника державної компанії: наглядова рада корпорації обрала Віталія Зайченка.

За нашою інформацією, це кандидат з оточення українського президента. Зайченка одностайно підтримали всі представники української влади у наглядовій раді — сам по собі такий консенсус зазвичай свідчить про близькість претендента до влади.

Прямої доказів формальних зв'язків Зайченка з владною командою немає, однак ми переконані, що було застосовано характерну для українських еліт комбінацію, яку часто використовують для формування лояльності кандидатів на найвищі посади. Її сенс полягає в тому, що на останньому етапі конкурсу впливове провладне угруповання пропонує претендентові, який усвідомлює, що не має реальних шансів на перемогу, але водночас перебуває за крок до посади своєї мрії — можливості, яка може більше не випасти.

За таких обставин кандидата відносно легко схилити до неформальної співпраці: у більшості випадків він готовий запропонувати лояльність в обмін на політичну підтримку, що зробить його фаворитом у боротьбі за посаду.

Саме така схема, ймовірно, спрацювала в ситуації з «Укренерго». Із трьох фінальних претендентів представники держави підтримали того, хто обіймав нижчу посаду і мав найменший управлінський досвід. Попри бездоганну репутацію та унікальну технічну компетентність Віталія Зайченка, об'єктивно його шанси очолити компанію були б невисокими без політичної підтримки.

Єппе Кофод, голова Наглядової ради ПрАТ НЕК «Укренерго», екс-міністр енергетики Герман Галущенко та голова правління ПрАТ НЕК «Укренерго» Віталій Зайченко

Незалежні члени наглядової ради підтримали цього кандидата, зокрема тому, що досягли неформальної домовленості про проведення збалансованої кадрової політики у правлінні. На практиці це мало означати призначення двох членів правління, яких підтримували незалежні члени наглядової ради.

Зайченко за підтримки своїх патронів у найвищих ешелонах влади почав саботувати цю обіцянку. Вони прагнули усунути двох кандидатів і на їхнє місце призначити власних людей, аби повністю взяти корпорацію під контроль. Вони вважали, що наглядовій раді не вистачить сміливості так швидко звільнити Зайченка з посади.

Загалом, за нашою інформацією, він без належної поваги ставився до іноземних членів наглядової ради, що призвело не лише до професійного, а й до особистого конфлікту.

Варто також зазначити, що міжнародні партнери України вже були помітно роздратовані поведінкою української сторони під час відбору голови правління «Укренерго» (зокрема, маніпуляціями зі статутом компанії). Тож вони та-

кож долучилися до того, щоб чітко продемонструвати: надалі хитрі комбінації української влади не толеруватимуться.

Після тижня доволі інтенсивного протистояння, лише частина якого стала публічною, можна констатувати, що наглядова рада корпорації фактично відступила та прийняла умови «миру», запропоновані представниками української влади. 2 жовтня офіційно підтверджено, що наглядова рада відкликала своє рішення щодо кадрових змін: Віталій Зайченко зберігає посаду голови правління, а склад правління лишається таким, як станом на 26 вересня.

Одразу після цього наглядова рада «Укренерго» ухвалила рішення про призначення шостого члена правління — директора з управління ризиками (Chief Risk Officer, CRO). Ним став Сергій Лопушенко. На підставі нашого дослідження можемо стверджувати: ця особа належить до орбіти групи ТМ. У зв'язку з цим фіксуємо чергову, і для цього угруповання дуже важливу, перемогу на шляху до встановлення повного контролю над державною корпорацією.

Загалом цю історію оцінюємо як болісну іміджеву поразку західних партнерів в Україні. По-перше, підірвано довіру до їхньої спроможності утримувати здобутки реформ у паливно-енергетичному комплексі. По-друге, суттєвого удару зазнала репутація окремих представників партнерів. Без сумніву, відбір менеджерів, відповідальних за нагляд і впровадження реформ в Україні, потребує значно ретельніших процедур.

② КАДРОВІ ЗМІНИ В «ЕНЕРГОАТОМІ»: ЯК ЗАРАЗ ВИГЛЯДАЄ СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНОЇ КОРПОРАЦІЇ

Раптова відставка президента «Енергоатому» Петра Котіна та його поспішний виїзд за кордон стали однією з найвизначніших подій в енергетичній галузі цього року.

Згідно з нашою інформацією, для Офісу Президента відставка Котіна стала радше полегшенням, аніж проблемою. Попри багаторічну лояльність, він перетворився на репутаційний тягар: міжнародні партнери неодноразово ставили питання щодо корупції в «Енергоатомі» під час зустрічей із Володимиром Зеленським. У владному середовищі вважалося, що Котін не здатен контролювати інформаційні витoki — скандали виникали регулярно і, замість локалізації криз, лише поглиблювались через невдалі PR-реакції.

ОП потребував нового, «чистого» обличчя для перезапуску стратегічних проєктів — насамперед програм із будівництва нових ядерних енергоблоків. Саме особа Котіна була головним чинником, який дискредитував ці плани. Відтак його самостійна відставка виглядала як зручне рішення, що усувало необхідність у складних внутрішніх конфліктах і дозволяло оновити менеджмент корпорації.

До обрання та призначення постійних членів правління наглядова рада затвердила тимчасове правління «Енергоатому» у складі п'яти осіб:

- **Павло Ковтонюк** — генеральний директор філії «ВП ПАЕС», в.о. голови правління;
- **Наталія Вашетіна** — головний бухгалтер «Енергоатома»;
- **Вячеслав Стоянов** — генеральний директор філії «ВП ПАЕС»;
- **Олександр Остаповець** — т.в.о. першого віцепрезидента – технічного директора;
- **Хартмут Якоб** — віцепрезидент компанії.

Треба відзначити, що під час каденції Котіна правління складалося з трьох осіб. Новими обличчями в нинішньому правлінні є Наталія Вашетіна та В'ячеслав Стоянов.

Перша пов'язана з доволі специфічним середовищем, для якого вплив на корпорацію має стратегічний інтерес. Не треба пояснювати, що вона не тільки дуже добре обізнана з тим, що відбувається в корпорації, але також є безпосереднім учасником усіх процесів. За таких умов важко бути незалежним членом правління.

В'ячеслав Стоянов, натомість, є давнім соратником Павла Ковтонюка. Найімовірніше, його введення до складу правління мало на меті хоча б часткове врівноваження внутрішніх впливів у керівництві «Енергоатому». Ковтонюк, потрапивши на вершину корпоративної ієрархії, фактично опинився в середовищі, яке було для нього цілком чужим. Стоянов має стати його опорою в правлінні.

Павло Ковтонюк — фігура, яку в Офісі Президента сьогодні сприймають як оптимальне поєднання технократичності, лояльності та бездоганної публічної репутації. Його поява на посаді тимчасового президента державної корпорації «Енергоатом» після відставки Петра Котіна стала одним із найважливіших елементів репутаційного «перезавантаження» компанії.

Це рішення дозволило владі одночасно зняти напруження навколо корупційних скандалів попереднього керівництва та продемонструвати міжнародним партнерам готовність до «оновлення» корпоративного управління без фактичної зміни системи контролю. Ковтонюк дійсно має доволі позитивну біографію й авторитет у галузі.

Народився у Львівській області, закінчив Львівську політехніку за спеціальністю «інженер-електрик». Кар'єра відзначалася стабільністю — без різких стрибків, конфліктів чи гучних скандалів.

Ковтонюк послідовно просувався службовою драбиною. Трудовий шлях на Рівненській АЕС розпочав у 1977 році інженером в електричному цеху, через рік став начальником зміни електроцеху, а у 1981 – начальником зміни АЕС. У 1992 очолив цех наладки та випробування обладнання, а за п'ять років – управління технічного та експлуатаційного контролю. Впродовж 2001-2008 працював заступником головного інженера Рівненської АЕС.

3 лютого 2009 року Павло Ковтонюк – перший заступник генерального директора – головний інженер РАЕС. А з червня 2022 року (після звільнення Павла Павлишина) – генеральний директор РАЕС.

На керівних посадах Ковтонюк не фігурував у гучних корупційних справах. Під час його керівництва РАЕС кілька разів опинявся в ситуаціях, які мали ознаки зловживань — зокрема, у справах щодо закупівлі алкоголю та матеріалів за завищеними цінами. Однак у порівнянні з іншими об'єктами атомної генерації України, ці випадки можна вважати незначними.

На посаді директора РАЕС Ковтонюк вибудував широку мережу професійних контактів. Важливим моментом його входження до вищих політичних кіл стало проведення на території станції 1 липня 2023 року виїзного засідання Ставки Верховного Головнокомандувача за участю Президента України, ключових урядовців і військового керівництва. Завдяки цьому мав можливість безпосередньої комунікації з представниками найвищого ешелону влади.

Не менш важливим чинником є особисті зв'язки Ковтонюка з колишнім головою Рівненської обласної військової адміністрації Віталієм Ковалем, який нині входить до групи ТМ.

З нашої точки зору, не варто вважати Ковтонюка тимчасовою фігурою, яка виконуватиме свої функції лише до призначення повноцінного генерального директора корпорації. З високою вірогідністю можна прогнозувати, що він має сподобатись ОП. Він не належить до жодного угруповання, уникає залучення до політичних інтриг, не має надмірних амбіцій й не створює ризиків для вертикалі.

Таким чином Павло Ковтонюк ідеально підходить для роль технічного менеджера, який формально репрезентує компанію перед міжнародними партнерами, тоді як реальні рішення ухвалюються поза його участю. У зв'язку з цим можна прогнозувати, що в Офісі Президента принаймні розглядатимуть два можливі сценарії подальших дій: або офіційне призначення Ковтонюка президентом правління без статусу виконувача обов'язків, або ж свідоме затягування проведення конкурсної процедури з метою збереження його на нинішній посаді якомога довше.

Натомість ми очікуємо, що «сірим кардиналом» і фактичним керівником корпорації «Енергоатом» відтепер буде Хартмут Якоб — одна з ключових осіб в угрупованні ТМ.

Хартмут Якоб помилково сприймається як зовнішній гравець, нібито «десантований» в енергетичний сектор одним із впливових бізнес-кланів, що не належить до оточення президента. Подібна інформація регулярно з'являється у ЗМІ, проте наразі не є актуальною. Безумовно, упродовж своєї кар'єри Якоб перетинався з низкою суперечливих постатей — Дмитром Фірташем, Андрієм Деркачем, Ігорем Коломойським, а також окремими представниками російського великого бізнесу.

Однак, за наявною у нас інформацією, він так само має давні відносини з представниками групи «Квартал». Саме вони відіграли ключову роль у несподіваному зростанні його впливу після 2019 року.

Особливо тісним виявився його зв'язок із ТМ, який з часом став одним із ключових координаторів економічних і кадрових рішень в оточенні президента. Саме ця взаємодія забезпечила Якобу довіру в ОП і фактично гарантувала йому стабільне місце в управлінській структурі державного «Енергоатому». Таким чином, він є не чужим елементом, а радше частиною внутрішнього кола технократично-бізнесової мережі, що працює на політичний центр впливу.

На посаді заступника президента державної компанії «Енергоатом» Хартмут Якоб постійно опинявся в епіцентрі різноманітних скандалів і конфліктних ситуацій. Його ім'я неодноразово з'являлося у розслідуваннях, пов'язаних із корупційними схемами, непрозорими контрактами та підозрілими фінансовими операціями.

Характерно, що майже в усіх таких випадках Якоб уникав прямої відповідальності — офіційно він не фігурував як підозрюваний чи обвинувачений, але в колах енергетичного сектору його вважають одним із головних координаторів внутрішніх «сірих» процесів. Йому вдається зберігати репутацію технократа, хоча фактично він контролює ті ділянки управління, де концентруються найбільші фінансові потоки.

Саме завдяки такій позиції — «у тіні, але в центрі подій» — Якоб залишається ключовою фігурою у внутрішній архітектурі «Енергоатому», забезпечуючи з одного боку оперативне управління, а з іншого — функціонування неформальної системи розподілу ресурсів, вигідної для частини владної еліти.

Оцінюючи всі аспекти нинішньої ситуації, ми можемо констатувати, що стратегія владної команди полягає у наступному: формально на чолі компанії поставлено шановану людину з бездоганною репутацією — Павла Ковтонюка, який має створювати образ «оновленого», прозорого керівництва й представляти корпорацію перед партнерами та громадськістю. Натомість усі неформальні, а подекуди й відверто сумнівні процеси всередині компанії координуватиме саме Якоб.

Таким чином, вибудовується класична для нинішньої української владної моделі конструкція: зовні — технократична і «чиста» фігура, всередині — «сірий» координатор, який забезпечує функціонування фінансових потоків і контроль над стратегічними ресурсами.

③ ПРИЗНАЧЕННЯ ЧЛЕНІВ НАГЛЯДОВОЇ РАДИ «ОПЕРАТОРА ГТС УКРАЇНИ»

У липні уряд призначив двох своїх представників до наглядової ради компанії: **Руслана Стрільця** та **Віталія Зубрія**. Попри різне фахове походження, їх поєднує кілька спільних рис. Насамперед обох неодноразово згадували у зв'язку з корупційними скандалами; кожен фігурував у кількох кримінальних провадженнях, жодне з яких не завершилося суворим вироком. Це створює ризик, що це «ручні менеджери», чия лояльність доволі надійно забезпечена.

Руслан Стрільць — уродженець Дніпра. До 35 років здобув чотири вищі освіти в різних галузях (що саме по собі викликає запитання щодо якості такого «портфеля»). До переїзду в Київ у 2019 році протягом 12 років обіймав посади в Дніпропетровській ОДА, був пов'язаний із мером Дніпра Борисом Філатовим та регіональними структурами БПП.

У 2019 році став заступником директора департаменту в Міністерстві енергетики та захисту довкілля, до Києва зайшов у межах трансферу «дніпровсько-запорізького» кадрового резерву до найвищих органів влади. Вже з липня 2020-го — заступник міністра захисту довкілля та природних ресурсів, у листопаді 2021-го — в.о. міністра, у квітні 2022-го — міністр; у вересні 2024 року подав у відставку. За свідченнями джерел, на посаді був обмежений у впливі: реальна влада зосереджувалася у заступників, що представляли різні групи впливу.

У червні 2024 року правоохоронці проводили слідчі дії щодо можливої причетності Стрільця до розкрадання бюджетних коштів: йшлося про завищені ціни на електроенергію для Держагентства водних ресурсів, що перебувало у сфері впливу міністерства; агентство очолювала особа з його близького оточення. Це свідчить про наявний досвід участі в «енергетичних» схемах. Відповідно до результатів

нашого дослідження, з високою вірогідністю можемо стверджувати, що він належить до угруповання ТМ.

Віталій Зубрій — державний менеджер дещо іншого типу, проте так само характеризується лояльністю до своїх патронів.

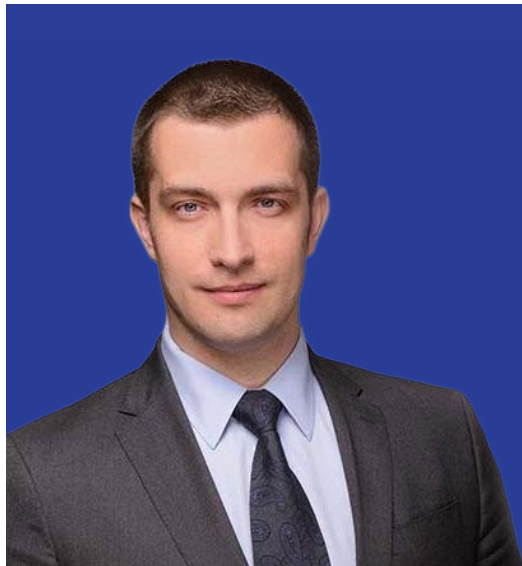
До початку 2025 року був заступником голови Державної служби фінансового моніторингу, більшість кар'єри провів у цій інституції. На початку 2025 року його раптово звільнили за незрозумілих обставин (у той самий день звільнено й першого заступника голови служби). У медіа мав імідж «чиновника-мільйонера», регулярно фігурував у журналістських розслідуваннях як бенефіціар нелегальних доходів, нерідко був героєм комічних сюжетів через незграбне маскуванню активів.

Зубрій роками утримувався на високих посадах завдяки спроможності знаходити спільну мову в делікатних справах з різними політичними угрупованнями. Він завжди був з ними досить чесним, адже воліє працювати прозоро.

Додатковою перевагою Зубрія завжди було те, що керувати доволі складними процесами в рамках Держфінмоніторингу міг тільки він, бо учасники його знали багато років і довіряли йому. Реальні мотиви його відставки зі служби невідомі. Шлях потрапляння до наглядової ради ОГТСУ також не встановлено.

З огляду на наведені факти можна стверджувати, що в наглядовій раді ОГТСУ з'явилися не профільні незалежні професіонали, а лояльні виконавці. Ключові критерії добору – безумовна відданість, готовність виконувати вказівки без заперечень і толерантність до різних делікатних ситуацій, що можуть значно підірвати імідж. Це створює прямі ризики для інституційної незалежності компанії та якості корпоративного управління.

Загалом від липня наглядова рада ОГТСУ повністю укомплектована. Зараз там п'ять членів, із яких троє є незалежними, а двоє — представниками держави. Незалежними членами ради в жовтні 2023 року стали Девід Чарльз Девіс, Ян Чадам та Сергій Коновець.

Окремої уваги заслуговує Сергій Коновець. Він належить до пулу осіб, яких нинішня владна команда системно просуває до наглядових рад державних підприємств під виглядом «незалежного» члена». Після звільнення з НАК «Нафтогаз України», де він пропрацював п'ять років, Коновець послідовно обіймав низку посад у держсекторі:

- **2019–2023** — незалежний член наглядової ради державного банку АТ «Укрексімбанк»;
- **з листопада 2023** — незалежний член наглядової ради ТОВ «Оператор газотранспортної системи України»;
- **з січня 2024** — незалежний член наглядової ради АТ «Українська оборонна промисловість» (колишній концерн «Укроборонпром»).

Ми вважаємо, що українська владна команда використовує саме цю особу для створення ситуативної, кон'юнктурної переваги в наглядовій раді ОГТСУ.

03

ЗМІНИ В ЗАКОНОДАВСТВІ ТА РЕГУЛЯЦІЯХ

① 3 1 ЛИПНЯ В ЕНЕРГЕТИЧНІЙ МЕРЕЖІ УКРАЇНИ ДІЮТЬ НОВІ СТАНДАРТИ НАПРУГИ — 230/400В

Їх основне значення – це приведення до європейських норм, стабілізація якості електропостачання та адаптація до сучасної електротехніки.

Номинальна напруга для побутових споживачів в Україні змінилася з 220 В на 230 В, а для трифазної мережі (на підприємствах і в новобудовах) — з 380 В на 400 В. Допустиме відхилення напруги тепер становить $\pm 10\%$ (від номінального значення 230 В), тобто напруга має триматися в межах від 207 до 253 В для однієї фази.

«Стабільна напруга зменшить ризики пошкодження побутової техніки, чутливої до коливань, а також знизить потребу у додаткових засобах захисту, таких як стабілізатори», — зазначається в повідомленні Національної комісії, що здійснює регулювання в сфері енергетики і комунальних послуг.

Ця зміна пов'язана з гармонізацією української енергосистеми з європейськими стандартами (адже в ЄС використовується стандарт 230/400 В) і зменшенням ризиків пошкодження техніки через нестабільну напругу та підвищенням енергоефективності пристроїв, які працюватимуть у більш стабільних умовах. Перехід на новий стандарт відбувся автоматично, не вплинув на тарифи на електроенергію та суми в платіжках, оскільки вони враховують обсяг споживаної електроенергії, а не зміну напруги.

② ВІД ЛИПНЯ МАКСИМАЛЬНА ПОТУЖНІСТЬ ЕКСПОРТУ ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЇ З УКРАЇНИ ДО КРАЇН ЄС ЗРОСЛА ДО 900 МВт

Тепер країна може продавати на експорт більший обсяг електроенергії споживачам в Євросоюзі.

Це важливий крок для посилення інтеграції української енергосистеми з європейською, який полегшує балансування української мережі та дозволяє українським електростанціям отримувати додатковий прибуток.

Додаткові кошти від експорту спрямовуватимуться на відновлення електроінфраструктури, пошкодженої внаслідок російських обстрілів, та підготовку до опалювального сезону.

Важливо, що експорт здійснюється лише за умов профіциту потужності в енергосистемі – тобто коли достатньо електроенергії для внутрішнього споживання.

Рішення щодо максимальної експорту потужності буде переглядатися щомісячно з можливістю коригування щотижнево залежно від стабільності мережі та вимог безпеки. Це результат координації між операторами систем передачі в країнах Східної Європи та регіональним координаційним центром TSCnet.

③ ДЕРЖАВНИЙ РЕГУЛЯТОР ПІДВИЩИВ ПРАЙС-КЕПИ НА ВЕЧІРНІЙ ПІК

3 серпня комерційний ринок електроенергії живе за новими цінами.

Національна комісія, що здійснює регулювання в сфері енергетики і комунальних послуг, встановила наступні обмеження:

На ринку «на добу наперед» та внутрішньодобовому ринку:

- максимально допустимі ціни з 00:00 до 07:00, з 11:00 до 17:00 – 5 600,00 грн/МВт·год;
- з 07:00 до 11:00 та з 23:00 до 24:00 – 6 900,00 грн/МВт·год;
- з 17:00 до 23:00 – 15 000,00 грн/МВт·год;
- мінімальна гранична ціна – 10,00 грн/МВт·год;

На балансуєчому ринку:

- максимальні граничні ціни з 00:00 до 07:00 – 6 600,00 грн/МВт·год;
- з 07:00 до 17:00 та з 23:00 до 24:00 – 8 250,00 грн/МВт·год;
- з 17:00 до 23:00 – 16 000,00 грн/МВт·год;
- мінімальна гранична ціна – 0,01 грн/МВт·год.

Це рішення покликане стимулювати імпорт електроенергії з ЄС у вечірні години, коли спостерігається максимальний попит і дефіцит електроенергії в українській мережі. Через підвищення прайс-кепів імпортерам буде вигідніше купувати електроенергію у вечірній час, що допоможе знизити ризик відключень і стабілізувати роботу енергосистеми. Для бізнесу це означає потенційне зростання вартості електроенергії в ці години, адже тепер верхня межа ціни підвищилась.

Отже, зростання прайс-кепів відображає прагнення регулятора забезпечити стабільність енергопостачання у пікові години через підвищення граничних цін і залучення додаткових ресурсів з-за кордону.

04

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ІНІЦІАТИВИ

① ВИРОБНИКИ «ЗЕЛЕНОЇ» ЕНЕРГІЇ ОТРИМАЮТЬ «ЧИСТУ» ПРЕМІЮ

21 серпня Верховна Рада підтримала в першому читанні законопроект №13219 про «зелені» аукціони, який створює більш сприятливі та конкурентні умови для розвитку відновлюваних джерел енергії в Україні із значним позитивним ефектом для бізнесу й інвесторів.

Документ стосується вдосконалення механізму проведення «зелених» аукціонів у сфері виробництва електроенергії з альтернативних джерел. Він впроваджує систему «чистої премії» замість контрактів на різницю до кінця 2029 року, що більш гнучко підтримуватиме генерацію з ВДЕ.

Законопроектом також передбачено усунення невизначеностей щодо максимальних квот для учасників аукціонів, впровадження гнучких квот, зокрема на біогаз і біомасу, та запровадження прямого фінансового забезпечення державному підприємству «Гарантований покупець» як альтернативу банківській гарантії. Терміни проведення аукціонів пропонується продовжити до 2034 року, що надасть бізнесу довший горизонт планування. Також удосконалюються гарантії походження «зеленої» енергії для її визнання на зовнішніх ринках, зокрема, на території Євросоюзу.

Перспективи і можливості для бізнесу:

- Система «чистої премії» забезпечує більш конкурентний і ринковий механізм підтримки, що підвищує ефективність проєктів ВДЕ та дає більшу фінансову передбачуваність інвесторам.
- Відсутність жорстких квот і запровадження гнучких – стимулює розвиток нових технологічних напрямків, зокрема біогазових потужностей.
- Пряме фінансове забезпечення «Гарантованому покупцю» знімає бар'єри для малих і середніх інвесторів, роблячи участь у «зелених» аукціонах більш доступною.
- Подовження терміну дії механізму аукціонів до 2034 року створює довгострокову перспективу для планування і реалізації інвестиційних проєктів.
- Законопроект сприяє спрощенню процедур та усуненню юридичних ризиків, що посилить довіру бізнесу і фінансових установ.

Підвищення прозорості і передбачуваності умов розвитку «зеленої» енергетики сприятиме зростанню інвестицій та інтеграції України у європейський енергетичний простір.

Разом із цим, в експертному середовищі є побоювання, що без належних правил небалансів преміальна модель здатна «з'їсти» підтримку штрафами за відхилення. Якщо умови балансування й доступ до ринку допоміжних послуг (зокрема для BESS) не будуть узгоджені, доходи стануть непередбачуваними.

② ВЕЛИКІ ІНФРАСТРУКТУРНІ ПРОЄКТИ В ЕНЕРГЕТИЦІ БУДУВАТИМУТЬ ЗА НОВИМИ СТАНДАРТАМИ

3-го вересня на повторне перше читання парламентарям передано законопроект №13450 «Про інфраструктурні проєкти у сфері енергетики, які становлять суспільний інтерес». Його мета – імплементація оновленого Регламенту ЄС 2022/869 про транс'європейську енергетичну інфраструктуру.

У контексті енергетичних інфраструктурних проєктів суспільний інтерес означає їхню стратегічну значущість для енергетичної безпеки, інтеграції до європейських ринків, розвитку інновацій та забезпечення надійних поставок

Законопроект регламентує поняття інфраструктурних проєктів в енергетичній галузі, визначає порядок їх відбору, критерії, протоколи роботи міжвідомчої комісії щодо реалізації таких проєктів, та встановлює необхідність планування і контролю строків їх реалізації (до 3,5 років).

Документ також передбачає механізми транскордонного розподілу інвестиційних витрат для проєктів спільного інтересу між країнами. Це створює умови для стимулювання масштабних інфраструктурних об'єктів, що мають стратегічне значення для енергетичної безпеки та розвитку.

Перспективи і можливості для бізнесу:

- Законодавча ініціатива має забезпечити прозорий і прогнозований механізм відбору та реалізації масштабних інфраструктурних проєктів, що підвищує їх інвестиційну привабливість.
- Підтримка транскордонного співробітництва дозволить бізнесу залучатися до міжнародних європейських проєктів і отримувати спільне фінансування.
- Визначення чітких строків реалізації та регламентів процедур знижують бюрократичні бар'єри, що сприяє швидшому запуску проєктів.

- Участь у проектуванні стратегічно важливої енергетичної інфраструктури може забезпечити пріоритетний доступ до ресурсів, технічної підтримки та пільг.
- Законопроект також сприяє модернізації енергетичної системи і розвитку нових технологій, створюючи додаткові можливості для інноваційних підприємств та інвесторів.

Водночас, слід враховувати, що створення «єдиного вікна» та між-відомчої координації ризикує наштовхнутися на розбіжності між центральними та місцевими органами й регуляторами. Це може призвести до дублювання погоджень. Аби уникнути цього, державі треба дуже виважено підійти до формування підзаконної нормативної бази, а бізнесу – до її подальшого вивчення.

③ РОЗГЛЯДАЮТЬСЯ МИТНІ ТА ПОДАТКОВІ ПОСЛАБЛЕННЯ ДЛЯ ВІДНОВЛЕННЯ ПОСТРАЖДАЛИХ ЕНЕРГООБ'ЄКТІВ

30 вересня у Верховній Раді зареєстровано два законопроекти, які мають на меті спростити відбудову української енергетичної інфраструктури. Йдеться про внесення змін до Митного (з/п №14089) та Податкового (з/п №14090) кодексів України.

Законодавці, зокрема, пропонують продовжити тимчасовий пільговий режим для імпорту критичного енергообладнання на період воєнного стану, але не довше ніж до 1 січня 2027 року. Пільга полягає у звільненні від ввізного мита низки товарних позицій (турбіни, генератори, інвертори, акумулятори, апаратура керування/розподілу, фотовольтаїчні модулі, металеві конструкції тощо). Цей пільговий режим не розповсюджується на товари, імпортовані з держав-агресорів та окупованих територій.

Також пропонується узгодити податковий режим із митним. А саме – продовжити на цей же термін звільнення від ПДВ та пов'язаних пільг імпорту/постачання енергообладнання для відбудови постраждалих об'єктів. У разі схвалення цих законопроектів Уряд має протягом двох місяців актуалізувати підзаконні акти та процедури підтвердження цільового призначення.

Перспективи і можливості для бізнесу та держави:

- зменшення потреби в оборотному капіталі та вартість фінансування завдяки меншому податковому авансу при імпорті;
- зниження бід-прайсів у державних/муніципальних закупівлях;
- стимул для українських виробників до оновлення продуктової лінійки через посилення конкуренції з імпортними аналогами;
- здешевлення критичних поставок;
- швидша реалізація масштабних інвестпроектів.

Водночас, успіх цієї ініціативи багато в чому залежить від спритності уряду в розробці та ухваленні супутньої нормативної бази та узгодженості дій митної та податкової гілок.

Обидва законопроекти передбачають, що Кабмін має затвердити у двомісячний термін оновлені переліки товарів, порядок підтвердження цільового призначення тощо. Якщо ці документи не з'являться або будуть розмиті, пільги фактично «зависнуть» на папері.

Якщо ж списки кодів УКТ ЗЕД у митному і податковому законопроектах не співпадатимуть, бізнес ризикує потрапити в «сіру зону» – обладнання може бути звільнене від мита, але не від ПДВ (або навпаки). Це унеможливить планування цін та уповільнить критичні поставки.

Крім того, новації вимагатимуть швидкої реакції Держмитслужби. Без централізованих інструкцій і навчання є неабиякий ризик розбіжностей у тлумаченні пільгових умов, і відповідно – черг, відмов у розмитненні або «вибірковості» контролю.

05

ЦІНОВІ ОРІЄНТИРИ

① РИНОК УКРАЇНИ

1. Ринок двосторонніх договорів (РДД).

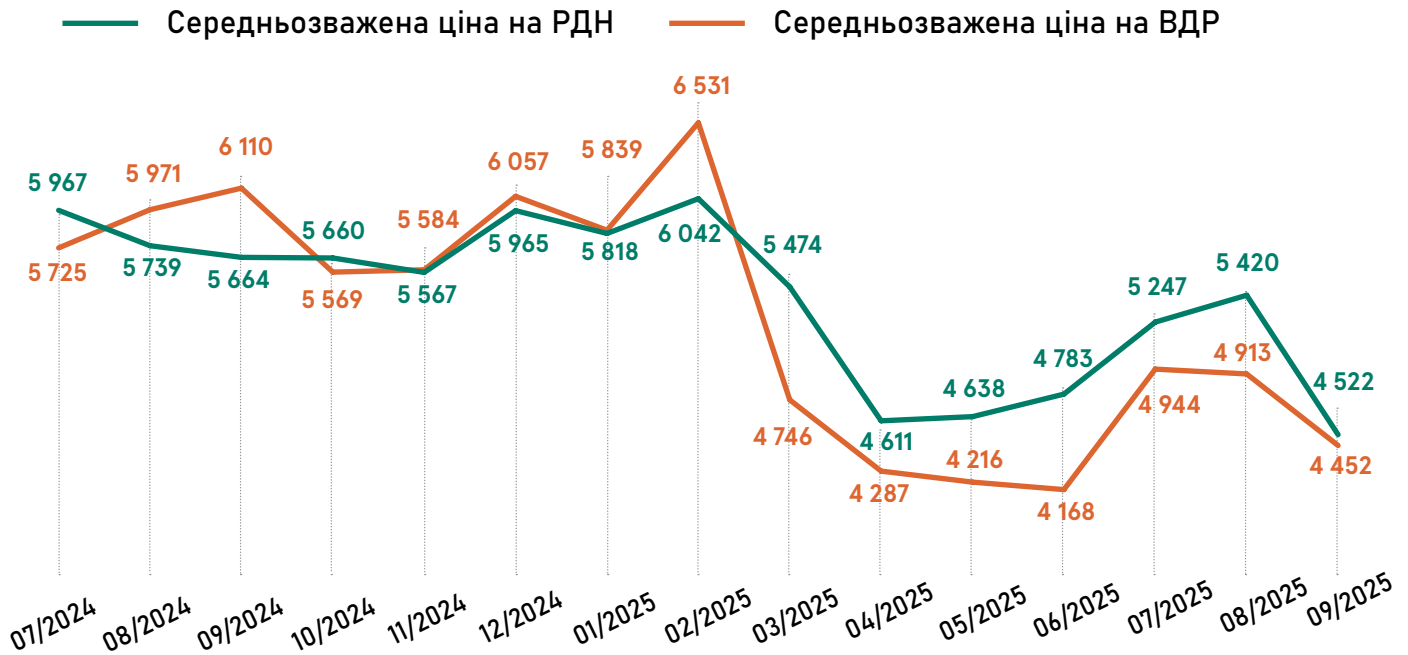
Ринок двосторонніх договорів – це основний оптовий сегмент електроенергетичного ринку України. Більшість угод укладаються на місяць або квартал наперед, що забезпечує стабільність постачання та нижчу волатильність цін у порівнянні з короткостроковими сегментами (РДН, ВДР).

Українська енергетична біржа (УЕБ) опублікувала наступні Індекси:

- липень 2025: 4 686,2 грн / МВт·год
- серпень 2025: 5 416,4 грн / МВт·год
- вересень 2025: 4 972,9 грн / МВт·год

У третьому кварталі не було значних уражень ворогом енергетичної інфраструктури, тому ціни зберігали стабільність.

2. Ринок «на добу наперед» (РДН) та внутрішньодобовий ринок (ВДР).

СЕРЕДНЬОЗВАЖЕНА ЦІНА НА РДН ТА ВДР,
ПОМІСЯЧНО, грн / МВт·год

Цікавішими були події на спотових торгах. Зіграло роль збільшення допустимих цінових максимумів («прайс-кепів») від НКРЕКП (детальніше про це в розділі 03 «Зміни в законодавстві та регуляціях»). Так, для найбільш завантажених часових проміжків (17:00 до 23:00) ціна 1 МВт·год починаючи з серпня може підніматись до 15 000 грн, тоді як раніше прайс-кеп становив 9000 грн.

На сторінках 37–38 для наочності деталізовано всі середньозважені ціни. Тут же дамо короткий коментар помісячно.

Липень. Діють старі обмеження. Загалом 31 раз у за місяць ціна на РДН досягала максимально можливого рівня у вечірній час. В окремі дні (14 липня) максимум фіксувався чотири години підряд – з 19:00 до 23:00. Середня ж ціна цих годин склала 8 394 грн /1 МВт·год. на РДН та 8261 грн на ВДР.

Натомість у найбільш плідні по генерації від СЕС години, ціна опускалась в середньому до 2,1–2,3 тис грн /1 МВт·год.

Серпень. Починають діяти нові прайс-кепи, і в перший же день торгів ціна перевищила колишній максимум. 4 серпня вечірній максимум досяг уже 12,9 тис. грн за 1 МВт-год, 8-го – перевищив 14,5 тис. У середині та наприкінці місяця торги регулярно наближались до встановленого обмеження, а 14.08 тримались на рівні 15 тис. грн три годинні слоти.

Денні ж просадки стали значнішими – регулярно опускаючись нижче 100 грн /1 МВт-год в часових слотах 12:00 – 14:00.

Вересень. Ринок адаптувався до нових прайс-кепів, і ціни у вечірні години стабілізувались. Середня ціна на РДН у 19:00 до 23:00 опустилась до 8747 грн /1 МВт-год (проти 10 686 в липні).

У денні години почали регулярно фіксуватись мінімальні допустимі ціни. Так, 22 вересня з 11:00 до 16:00 електроенергія коштувала 10 грн за 1 МВт-год, а після 19:00 – більше 14 900 грн.

Підвищення прайс-кепів стало адекватною відповіддю регулятора на поточний стан ринку і дало змогу виробникам електроенергії гнучко керувати збутом. Ринок продемонстрував нову амплітуду коливань – від 10 грн до 15 000 грн за МВт-год. Безпрецедентна 1500-кратна різниця протягом однієї доби, відкриває вікно для арбітражу та балансування через системи накопичення (BESS).

Для власників СЕС та трейдерів це створює умови для побудови гібридних бізнес-моделей:

- зарядка вдень за мінімальною ціною;
- продаж енергії у пікові години;
- участь у балансуєчому ринку через BESS.

Погодинні ціни купівлі-продажу електричної енергії на РДН за липень 2025

Години	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
Числа	грн/МВт-год																							
1	5 569	5 568	5 190	4 888	4 299	4 888	5 570	6 872	6 265	3 817	2 950	1 950	1 500	1 762	3 680	3 840	3 690	4 950	7 363	8 880	9 000	9 000	9 000	6 887
2	5 050	4 500	4 488	3 817	3 780	3 690	5 591	6 883	6 850	4 428	3 689	3 500	2 983	2 983	3 450	3 620	3 690	5 535	8 500	8 800	9 000	9 000	8 888	6 888
3	5 583	5 281	4 888	4 488	3 817	3 817	5 294	6 850	5 680	3 620	2 150	2 040	948	1 150	2 150	2 250	2 400	4 719	6 900	8 800	9 000	9 000	8 890	6 900
4	5 600	5 579	4 500	4 999	4 940	4 488	5 590	6 892	6 879	3 888	2 298	2 550	1 390	1 410	2 450	3 500	3 650	4 115	8 000	8 500	9 000	9 000	8 881	6 893
5	5 600	5 587	5 485	5 587	5 103	4 763	4 444	5 500	3 850	3 500	1 820	2 044	1 410	1 410	1 410	3 499	3 690	3 850	7 187	8 300	8 800	8 850	8 850	6 890
6	5 600	5 600	4 940	4 940	4 488	3 850	3 790	5 400	3 490	3 278	1 500	1 350	1 389	1 389	1 390	3 650	3 486	3 803	8 887	8 800	8 892	9 000	8 893	6 881
7	5 600	5 333	4 940	4 940	4 888	4 888	5 592	6 889	6 878	4 489	2 638	1 336	485	1 336	3 499	3 025	3 890	6 170	4 660	6 500	9 000	9 000	8 889	6 886
8	5 600	5 524	5 510	5 299	5 299	5 286	5 588	6 890	6 881	6 190	3 499	1 450	1 175	1 336	3 803	3 650	3 890	5 920	7 233	8 899	9 000	9 000	9 000	6 900
9	5 600	5 585	5 000	4 940	4 888	4 793	5 000	6 880	6 588	5 621	3 499	2 900	1 878	1 878	3 196	3 310	3 840	4 850	5 999	8 800	8 800	8 850	8 850	6 870
10	5 000	4 940	4 419	4 389	4 394	4 292	4 800	5 850	5 542	5 000	3 850	3 500	2 059	2 638	3 050	2 886	3 384	4 000	4 741	6 972	7 550	7 900	7 500	5 221
11	5 500	4 940	4 885	4 660	4 784	4 845	5 000	6 000	5 784	3 000	2 178	195	100	200	1 178	1 410	2 555	4 082	5 327	6 750	7 500	7 977	7 080	6 000
12	5 594	5 600	5 592	5 590	5 592	4 799	4 953	5 000	4 400	3 000	1 990	2 920	1 799	1 820	2 920	2 920	2 554	3 450	4 800	6 250	7 213	7 500	7 500	6 894
13	5 600	5 583	5 587	5 500	5 585	5 270	4 648	4 400	3 480	2 999	1 100	3 689	3 689	3 689	3 689	2 850	1 378	2 056	4 000	6 000	6 500	7 312	6 500	6 877
14	5 500	5 000	5 252	5 054	5 004	5 023	5 590	6 889	6 565	5 570	3 100	3 000	2 799	2 799	3 199	3 820	4 823	7 500	8 891	9 000	9 000	9 000	6 900	6 900
15	5 590	5 585	5 470	5 370	4 965	4 950	5 126	6 062	5 890	5 380	3 840	3 689	2 500	3 048	2 799	2 888	3 944	5 626	6 799	7 900	8 850	9 000	8 887	6 888
16	5 030	5 160	4 900	4 546	4 460	4 208	4 870	5 456	5 790	5 585	3 450	4 191	4 220	3 850	3 788	3 900	5 300	5 625	6 119	6 999	8 500	8 875	7 818	5 030
17	5 030	4 900	4 950	4 500	4 500	3 970	4 955	5 841	6 024	5 600	5 001	4 555	3 970	4 070	3 183	3 750	4 345	4 899	5 030	6 649	7 570	8 700	8 444	6 882
18	5 600	5 590	5 381	5 189	5 250	5 300	5 511	6 887	6 877	6 852	6 850	5 540	5 270	4 383	3 326	3 375	3 839	4 960	6 533	8 850	8 500	8 889	8 850	6 878
19	5 600	5 591	5 587	5 359	5 400	5 243	5 180	5 800	4 388	3 900	1 666	998	798	550	502	798	1 350	2 500	4 067	6 100	6 924	7 800	7 500	6 500
20	5 400	5 121	5 030	4 700	4 870	4 700	3 970	3 900	3 499	2 500	1 128	978	300	100	100	299	500	1 150	3 970	6 100	6 661	8 000	7 800	6 472
21	5 380	5 560	5 400	5 030	5 260	5 585	5 595	6 893	6 800	5 888	4 500	1 750	1 513	3 850	3 970	4 700	5 010	5 030	6 488	7 990	8 800	8 800	7 799	6 000
22	5 550	5 500	5 000	4 700	4 700	4 836	5 500	6 100	5 400	3 850	3 650	3 320	1 000	798	1 320	1 410	3 690	3 970	5 200	7 349	8 500	8 860	7 650	6 488
23	5 583	4 988	5 475	4 980	4 900	4 496	5 000	5 699	5 835	3 700	3 000	2 950	888	1 398	2 056	1 398	3 060	4 576	6 300	8 800	8 877	8 890	8 800	6 886
24	5 578	5 590	5 593	5 594	5 590	5 593	5 592	6 881	6 588	5 400	3 780	2 948	2 055	3 000	3 160	3 450	3 968	6 311	8 200	9 000	8 888	8 892	8 895	6 888
25	5 595	5 587	5 578	5 000	5 030	5 030	5 590	6 300	6 129	5 879	4 400	3 968	3 300	3 850	3 000	3 500	5 200	5 499	7 230	8 860	8 860	8 878	8 879	6 800
26	5 600	5 600	5 591	5 588	5 585	5 579	5 000	5 644	5 600	4 201	3 199	3 859	3 450	2 899	2 899	2 750	3 650	5 030	6 298	8 860	8 860	8 892	8 860	6 860
27	5 600	5 600	5 590	5 592	5 591	5 591	5 591	6 892	6 874	4 422	3 585	4 800	3 970	4 500	3 680	2 550	3 161	3 970	6 500	7 500	8 500	8 892	8 860	6 860
28	5 600	5 380	5 054	5 030	4 950	4 970	5 252	6 890	6 874	6 299	5 250	4 034	3 592	3 970	3 970	4 365	5 000	6 360	8 888	9 000	9 000	9 000	6 891	
29	5 593	5 577	5 528	4 980	4 650	4 650	5 558	6 800	5 999	5 510	5 453	4 053	3 480	3 658	4 312	3 690	4 122	5 152	2 800	8 889	9 000	9 000	9 000	6 860
30	5 600	5 581	5 400	5 004	5 593	5 591	5 587	6 894	6 900	6 900	6 800	5 544	4 180	3 840	2 940	2 661	3 055	3 970	5 293	8 700	9 000	9 000	8 888	6 321
31	5 588	5 207	5 585	5 590	5 593	5 591	5 590	6 892	6 875	4 930	2 750	2 055	728	1 410	2 350	2 079	3 340	3 950	5 800	8 700	8 896	9 000	8 860	6 284

Погодинні ціни купівлі-продажу електричної енергії на РДН за серпень 2025

Години	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	
Числа	грн/МВт-год																								
1	5 600	5 593	5 591	5 594	5 592	5 589	5 588	5 591	6 889	6 881	5 372	3 860	3 690	2 087	3 555	2 569	2 350	3 388	4 450	5 693	8 700	8 914	9 300	8 300	6 890
2	5 600	5 593	5 593	5 592	5 589	5 591	5 591	4 900	4 900	3 780	3 200	3 200	3 200	3 620	3 178	3 375	2 450	3 500	7 000	8 700	7 900	8 800	9 000	6 888	
3	5 600	5 600	5 590	5 589	5 589	5 593	5 585	5 000	3 953	3 650	3 650	3 688	3 688	3 688	3 620	2 400	1 880	2 000	4 400	8 300	7 200	7 900	8 000	6 500	
4	5 589	5 200	5 000	5 000	4 733	5 000	5 500	6 889	6 878	5 900	3 940	3 300	2 055	2 542	3 688	1 999	2 168	3 850	5 550	8 300	8 800	12 900	8 800	6 488	
5	5 593	5 000	5 000	5 000	4 935	5 130	5 000	6 300	5 921	4 500	3 499	1 673	1 280	1 488	1 600	1 765	1 738	3 680	6 500	8 500	10 250	10 858	8 800	6 850	
6	5 591	5 591	5 500	5 200	5 200	4 500	5 200	6 893	6 873	5 900	3 930	3 850	3 850	4 500	5 544	3 648	1 600	3 930	6 000	7 073	8 000	9 100	8 497	5 900	
7	5 300	5 550	5 550	5 300	5 300	5 023	5 550	6 850	6 850	5 200	3 370	1 340	1 088	1 320	3 270	1 220	1 410	3 640	5 000	7 000	7 734	9 000	8 497	6 277	
8	5 550	5 300	5 350	5 285	5 300	5 550	5 583	6 850	6 500	3 850	3 020	1 290	999	1 290	2 000	1 370	3 000	3 650	6 000	8 000	8 722	14 551	14 702	6 893	
9	5 600	5 592	5 591	5 589	5 592	5 591	5 550	6 850	6 500	3 700	3 250	3 960	3 960	3 960	3 960	3 960	3 960	3 960	5 030	7 800	7 800	8 600	14 649	14 699	6 850
10	5 550	5 588	5 592	5 588	5 589	5 590	5 582	6 800	4 750	3 450	2 350	3 450	3 450	3 450	1 800	3 779	3 769	3 850	7 499	6 004	8 000	9 000	10 522	6 850	
11	4 900	5 300	5 300	4 993	5 181	4 993	5 591	6 890	6 900	6 800	4 500	2 078	870	1 139	1 750	1 250	1 750	3 450	5 061	7 372	10 003	11 926	9 000	6 400	
12	5 550	5 591	5 550	5 380	5 550	5 300	5 592	6 850	5 490	3 779	3 549	799	555	790	1 740	1 240	1 410	3 800	5 900	8 450	14 699	14 700	8 800	6 891	
13	5 589	5 591	5 585	5 583	5 583	5 580	5 600	6 891	6 847	3 970	3 689	1 700	1 300	1 340	2 893	3 370	3 683	3 971	6 500	12 700	14 849	14 849	9 300	6 886	
14	5 600	5 591	5 550	5 579	5 583	5 380	5 600	6 850	6 402	3 800	3 680	1 700	1 555	2 082	1 700	3 186	3 490	4 571	9 100	15 000	15 000	15 000	10 000	6 900	
15	4 900	4 500	3 970	3 970	3 970	3 970	4 500	4 900	4 055	2 850	1 350	500	500	1 400	2 378	1 950	2 854	3 790	7 800	11 000	11 000	11 000	9 100	6 400	
16	5 600	5 600	5 589	5 589	5 593	5 592	5 600	6 900	3 925	2 799	4 850	474	499	1 300	960	2 399									

Погодинні ціни купівлі-продажу електричної енергії на ВДР за липень 2025

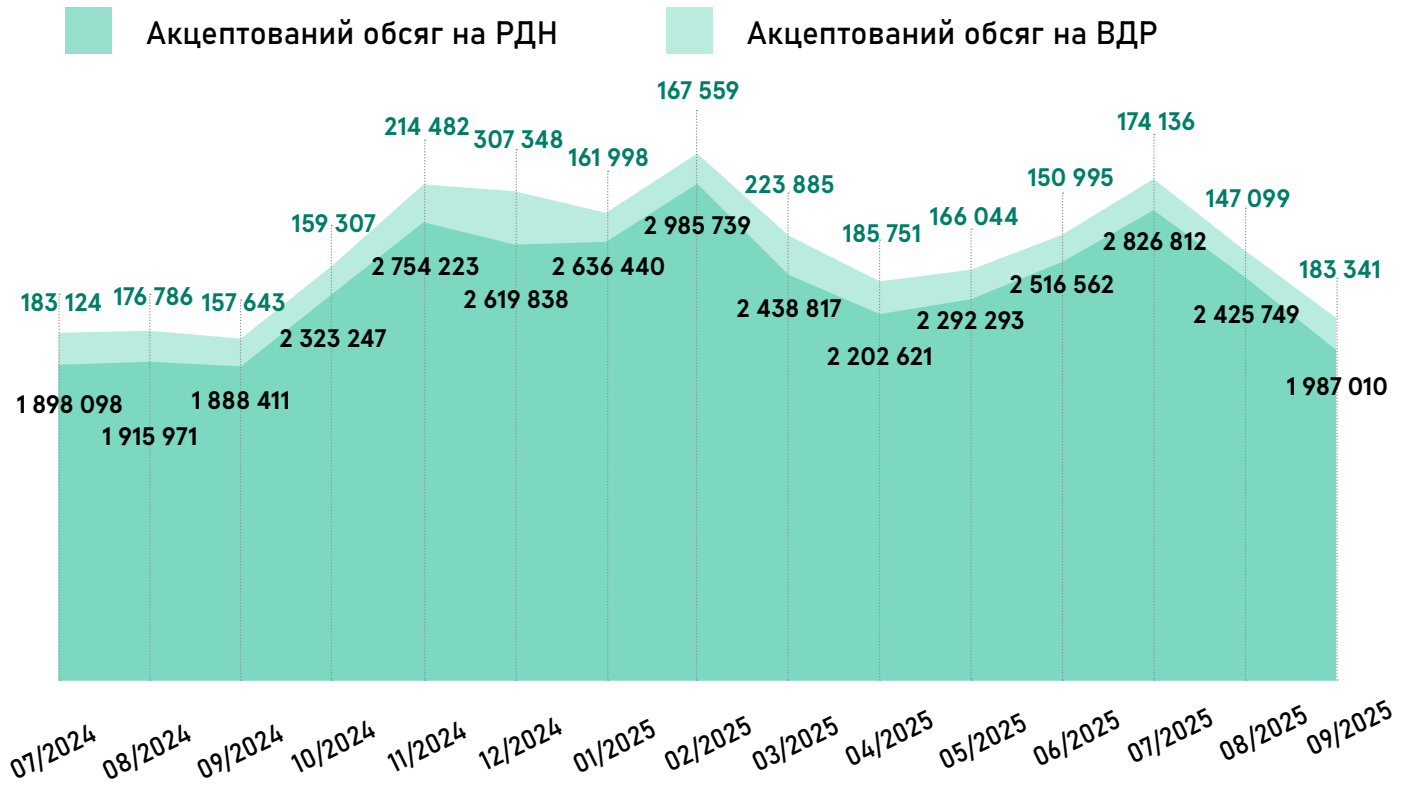
Години	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
Числа	грн/МВт-год																							
1	5 545	5 561	5 188	4 850	4 271	4 860	5 561	6 839	6 228	3 798	2 934	2 024	1 549	1 879	3 450	3 698	3 590	4 759	6 946	8 456	8 945	8 885	8 800	6 752
2	4 951	4 448	4 411	3 782	3 750	3 641	5 494	6 703	6 805	4 418	3 698	3 490	2 980	2 807	3 179	3 408	3 668	5 185	8 411	8 890	8 991	8 990	8 860	6 855
3	5 575	5 235	4 845	4 400	3 815	3 838	5 289	6 823	5 679	3 690	2 169	2 059	966	1 169	2 145	2 272	2 423	4 720	6 853	8 024	8 987	8 981	8 846	6 853
4	5 587	5 577	4 491	4 995	4 916	4 489	5 576	6 819	6 758	3 883	2 299	2 549	1 403	1 410	2 449	3 494	3 649	4 527	7 903	8 447	8 152	8 920	8 829	6 875
5	5 599	5 586	5 482	5 524	5 099	4 763	4 445	5 419	3 793	3 491	1 285	2 026	1 377	1 378	1 402	3 485	3 681	4 200	7 162	8 570	8 938	8 882	8 733	6 892
6	5 600	5 600	4 952	4 944	4 505	4 271	4 180	5 399	3 497	3 285	1 364	1 335	1 372	1 366	1 374	3 640	3 475	3 839	8 803	8 710	8 861	8 999	8 859	6 880
7	5 596	5 327	4 938	4 936	4 864	4 847	5 572	6 889	6 875	4 481	2 638	1 334	482	1 337	3 499	3 028	3 895	6 167	4 941	7 069	8 967	8 981	8 836	6 891
8	5 594	5 523	4 779	4 894	4 895	5 035	5 414	6 727	6 155	5 053	4 375	1 365	1 090	1 265	3 717	3 532	4 017	5 713	6 544	8 922	8 295	8 858	8 412	6 600
9	5 600	5 565	4 997	4 867	4 797	4 785	5 001	6 870	6 472	5 617	3 514	2 904	1 878	1 960	3 126	3 154	4 017	4 999	5 868	8 072	8 474	8 538	7 903	6 779
10	5 000	4 937	4 420	4 390	4 389	4 292	4 880	5 838	5 531	4 984	3 924	3 488	3 288	3 074	3 045	2 887	3 376	4 238	6 496	6 924	7 484	7 903	7 515	5 273
11	5 480	4 938	4 839	4 658	4 758	4 736	4 990	5 939	5 355	2 995	2 178	190	187	347	1 173	1 402	2 782	4 909	6 236	7 421	7 606	7 565	7 074	6 067
12	5 587	5 595	5 592	5 590	5 591	4 804	4 936	4 972	4 416	3 008	2 100	2 877	1 705	1 753	2 851	2 823	2 487	3 452	4 928	6 044	6 757	6 519	7 155	6 671
13	5 600	5 584	5 587	5 501	5 584	5 271	4 649	4 390	3 482	3 003	1 143	3 680	3 599	3 581	3 605	2 847	1 310	1 992	3 931	5 930	6 172	6 887	6 765	6 767
14	5 477	4 989	5 211	5 008	4 934	4 962	5 591	6 316	5 969	5 107	3 688	2 988	2 790	2 779	3 174	3 545	4 353	6 576	7 917	8 222	8 989	8 987	8 962	6 808
15	5 594	5 584	5 467	5 345	4 947	4 934	5 102	5 957	5 921	5 393	3 835	3 677	2 495	3 043	2 953	2 894	3 985	5 640	6 735	8 018	8 833	8 993	8 784	6 460
16	4 982	5 111	4 854	4 492	4 315	4 190	4 641	5 463	5 786	5 614	3 443	4 488	4 219	3 864	3 913	4 022	5 200	5 715	6 002	6 894	8 118	8 508	7 825	5 100
17	4 772	4 655	4 846	4 435	4 466	4 165	4 979	5 875	6 151	5 537	4 994	4 519	3 969	3 832	3 421	3 328	3 941	5 238	5 483	6 517	7 467	8 153	7 911	6 352
18	5 452	5 565	5 322	5 060	5 150	5 184	5 504	6 784	6 821	6 785	6 774	5 528	5 250	4 164	3 427	3 471	3 840	4 988	6 188	8 015	7 689	8 858	8 760	6 426
19	5 512	5 485	5 569	5 345	5 384	5 172	5 245	5 706	4 417	3 871	1 775	993	762	509	459	747	1 235	2 652	4 615	6 822	7 635	7 776	7 766	6 405
20	5 385	5 078	5 021	4 682	4 868	4 698	4 439	3 898	4 478	2 496	1 143	969	298	96	97	290	482	4 132	4 979	6 238	7 135	7 892	7 786	6 467
21	5 367	5 534	5 187	4 776	4 973	5 273	5 467	6 669	6 598	5 627	4 468	1 748	1 517	3 803	3 891	4 314	4 347	5 010	5 639	7 691	8 895	8 676	7 780	5 956
22	5 541	5 442	4 948	4 417	4 569	4 633	5 397	5 812	5 364	8 226	3 631	3 212	991	770	1 311	1 385	3 668	4 169	5 352	7 490	8 592	8 871	7 819	6 433
23	5 536	4 912	5 351	4 651	4 579	4 351	4 635	5 335	5 597	3 372	2 837	2 925	961	1 472	2 027	1 377	1 370	4 731	5 863	8 851	8 885	8 620	8 503	6 571
24	5 557	5 557	5 576	5 250	5 311	5 324	5 566	6 070	6 193	5 390	4 232	3 129	2 065	2 999	3 286	3 452	4 099	5 897	7 668	8 918	8 914	8 924	8 914	6 809
25	5 547	5 568	5 550	4 993	5 024	5 025	5 557	6 213	6 055	5 820	4 558	3 999	3 463	3 998	3 488	3 729	5 155	5 743	5 977	8 938	8 860	8 863	8 845	6 692
26	5 574	5 435	5 472	5 473	5 471	5 501	4 952	5 500	5 406	4 839	4 072	4 008	3 658	2 971	3 182	2 827	4 393	5 448	6 838	8 313	8 881	8 923	8 975	6 881
27	5 591	5 571	5 556	5 481	5 568	5 551	5 576	6 480	6 559	4 365	3 718	4 777	3 965	4 459	3 337	2 475	3 203	4 658	6 298	7 726	8 417	8 867	8 845	6 862
28	5 574	5 208	4 360	4 619	4 681	4 524	4 959	6 846	6 869	6 358	5 425	4 111	3 587	4 000	4 279	4 334	4 991	6 338	8 791	8 792	8 961	8 994	8 854	6 867
29	5 568	5 382	5 416	4 902	4 625	4 645	5 381	6 711	5 984	5 571	5 370	4 051	3 460	3 627	4 405	3 748	4 147	5 142	8 126	8 455	7 885	7 700	8 005	6 223
30	5 479	5 373	5 360	4 999	5 589	5 588	5 580	6 886	6 893	6 590	6 585	5 508	4 167	3 820	2 715	2 008	1 952	3 329	4 820	7 839	8 963	9 000	8 887	6 290
31	5 589	5 190	5 583	5 588	5 584	5 582	5 588	6 888	6 860	4 907	2 768	2 025	755	1 384	2 345	2 038	3 282	3 911	5 698	8 235	8 142	8 276	8 537	6 318

Погодинні ціни купівлі-продажу електричної енергії на ВДР за серпень 2025

Години	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
Числа	грн/МВт-год																							
1	5 600	5 577	5 583	5 586	5 584	5 580	5 582	6 876	6 860	5 376	3 861	3 641	2 072	3 552	2 565	2 357	2 736	3 842	5 675	8 694	8 821	9 353	8 483	6 888
2	5 600	5 592	5 591	5 591	5 583	5 580	5 589	4 891	4 893	3 778	3 193	3 198	3 199	3 618	3 175	3 372	2 426	3 433	6 953	8 661	7 825	8 733	8 877	6 840
3	6 000	5 588	5 559	5 571	5 587	5 586	5 571	4 998	3 938	3 627	3 408	3 577	3 580	3 616	3 543	3 396	1 643	1 965	4 336	7 232	5 879	7 283	7 703	6 344
4	5 534	5 168	4 682	4 820	4 701	4 958	5 452	6 793	6 662	5 519	3 929	3 300	2 090	2 486	3 650	1 959	2 382	3 785	5 550	8 286	8 812	12 625	8 176	6 369
5	5 582	4 988	4 782	4 931	4 944	5 081	4 994	6 275	5 773	4 424	3 423	1 556	1 223	1 398	1 475	1 304	1 065	3 673	6 492	8 488	10 223	10 679	8 779	6 929
6	5 587	5 561	5 499	5 197	5 196	4 457	5 184	6 873	6 856	5 877	3 928	3 850	3 884	4 510	5 551	3 671	1 697	3 956	6 061	7 090	8 023	9 129	8 494	5 909
7	5 298	5 541	5 546	5 298	5 298	5 020	5 506	6 831	6 802	5 078	3 264	1 063	929	1 163	3 250	1 041	1 018	3 645	5 016	6 989	7 754	8 967	8 432	6 103
8	5 547	5 282	5 320	5 281	5 291	5 520	5 576	6 839	6 490	3 822	3 014	1 244	926	1 153	1 930	1 216	2 961	3 618	5 983	7 810	8 661	14 554	14 572	6 640
9	5 600	5 581	5 585	5 584	5 585	5 585	5 546	6 844	6 475	3 559	2 919	3 670	3 583	3 368	3 601	3 656	3 661	4 836	7 721	7 037	8 510	14 514	14 622	6 605
10	5 495	5 540	5 579	5 561	5 555	5 535	5 575	6 474	4 739	3 445	2 338	3 439	3 339	3 441	1 790	3 757	3 763	3 846	7 448	6 687	7 857	8 670	10 464	6 484
11	4 869	5 299	5 293	4 777	5 177	4 979	5 588	6 891	6 893	6 586	4 262	1 870	748	939	5 506	1 028	1 353	3 432	5 073	6 736	9 939	11 909	8 868	6 283
12	5 549	5 589	5 548	5 377	5 544	5 275	5 585	6 814	5 463	3 771	3 534	753	480	661	1 653	1 231	1 463	3 819	5 910	8 434	14 675	14 684	8 746	6 798
13	5 451	5 509	5 550	5 510	5 515	5 508	5 546	6 871	6 830	3 923	3 680	1 428	1 255	1 242	2 694	3 187	3 674	4 017	6 476	12 663	14 783	14 886	9 210	6 828
14	5 508	5 566	5 538	5 500	5 571	5 363	5 586	6 766	6 179	3 827	3 663	1 857	1 606	2 142	1 641	3 183	3 578	4 421	8 932	14 916	14 879	14 959	9 989	6 605
15	4 842	4 499	3 943	3 934	3 937	3 932	4 496	4 895	4 049	2 878	1 304	397	366	1 312	2 328	1 782	2 819	3 759	7 783	10 970	10 957	10 362	8 962	6 374
16	5 589	5 595	5 586	5 586	5 538	5 585	5 596	6 497	3 921	2 799	554	459	448	1 288	918	2 395	2 394	1 802	5 942	10 4				

② ОБ'ЄМИ ТОРГІВ

Акцептовані обсяги на РДН та на ВДР, помісячно, МВт·год

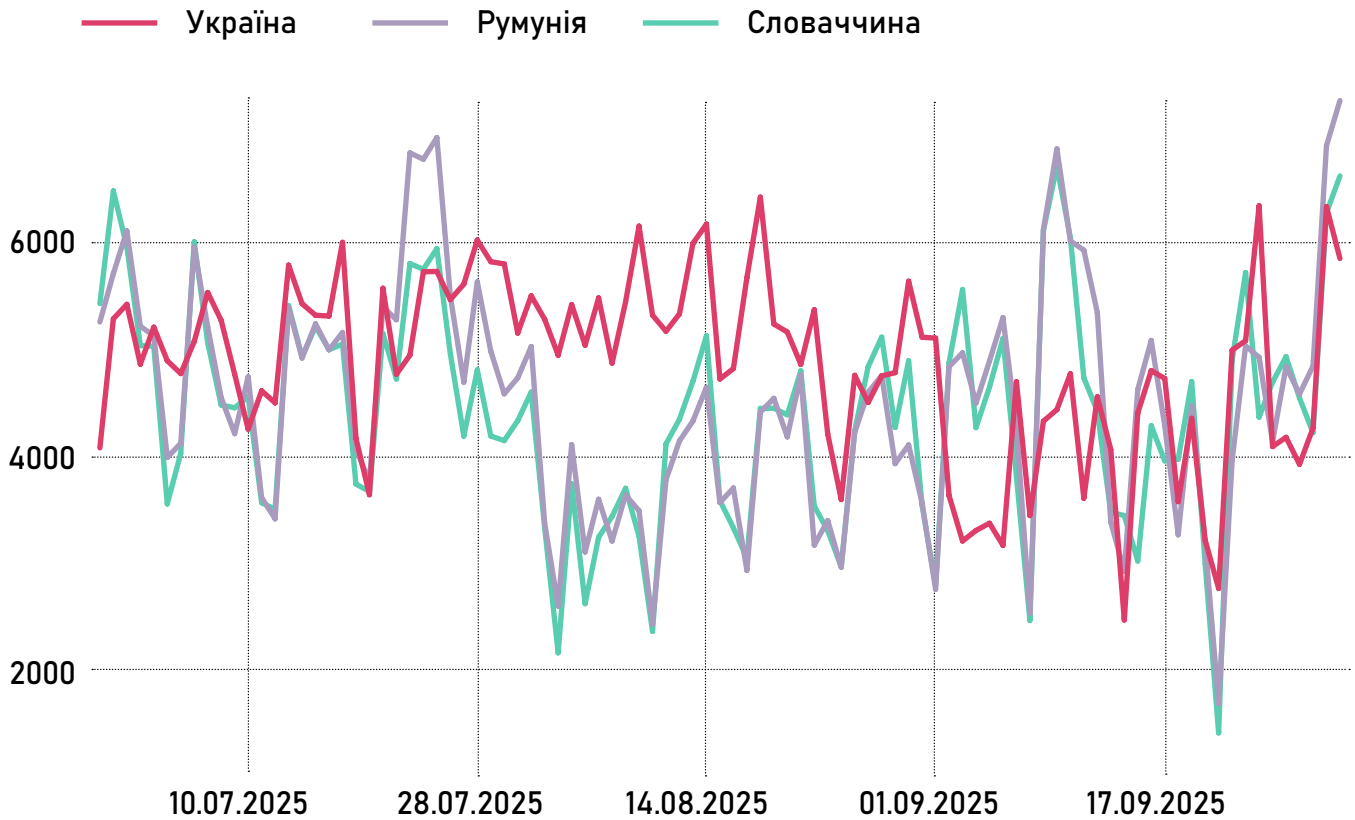

МВт·год	07 / 2025	08 / 2025	09 / 2025
Акцептований обсяг на РДН	2 826 812	2 425 749	1 987 010
Акцептований обсяг на ВДР	174 136	147 099	183 341

Сумарно на РДН за квартал було акцептовано угод на 7239 571 МВт·год, а на ВДР – 504 577 МВт·год.

Ми очікуємо більшої волатильності цін та активності на спотових ринках у ІV кварталі – що буде результатом посилення атак ворога на об'єкти енергетичної інфраструктури та впливу сезонних чинників. Генерація СЕС стрімко знизиться, а роль імпорту електроенергії зросте.

ЦІНА ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЇ НА РНД В УКРАЇНІ ТА СУМІЖНИХ КРАЇНАХ, грн / МВт·год

Беручи до уваги ризики, які лягають на енергетичну систему України, а також подальшу лібералізацію ціноутворення на ринку, ми вважаємо доцільним розглядати проекти будівництва сонячних електростанцій з накопичувачами енергії як пріоритетні. Гібридні СЕС відповідають тренду з децентралізації енергетики: дозволяють як знизити ризики системи на макрорівні, так і отримувати додатковий прибуток на мікрорівні.

Далі даємо огляд квартальної динаміки цін на ключове обладнання для сонячних електростанцій.

3 ЦІНИ НА ОБЛАДНАННЯ

Глобальний контекст. Після 1 червня 2025 року в КНР – країні, що тривалий час була головним драйвером світового ринку сонячної енергетики, – було оголошено про припинення дії державних стимулюючих програм для нових проєктів, пов'язаних із СЕС. Мета, яку ставила китайська влада, – досягнення домінуючої позиції на глобальному ринку виробництва фотоелектричних модулів – фактично реалізована.

Нинішній етап політики Китаю спрямований на поступовий перехід галузі до повністю ринкової моделі, де нові установки реалізують електроенергію без фіксованих державних тарифів (FiT), за ринковими цінами в межах системи конкурентних договорів. На завершальному етапі дії субсидій у першому півріччі 2025 року спостерігався різкий стрибок темпів введення СЕС в експлуатацію, оскільки розробники поспішали запустити об'єкти до дедлайну. Одразу після його настання ринок продемонстрував короткострокове зниження попиту, що є типовою фазою корекції після піку стимулювання.

На початку аналізованого періоду ціни на сонячні панелі класу TOPCon становили:

- у Китаї (на умовах FOB China): 0,082 USD / 1 ват потужності.
- у Європі (Delivered Duty Paid, DDP), з урахуванням транспортування, мита та податків: близько 0,11 USD/Вт.
- у США (DDP): 0,25–0,29, залежно від походження панелей. Така різниця зумовлена жорсткими торговельними бар'єрами в США.

У липні вартість сонячних модулів просіла на 5–8 % на світових ринках. Після короткої фази стабілізації навесні, ціни опустилися до «нерентабельних» (на думку ключових виробників). Основним чинником залишався надлишок пропозиції: після стрімкого нарощування виробництва у першому півріччі 2025 року більшість фабрик працювала із завантаженням понад 80%, що спричинило переповнення складів і вимушений демпінг на зовнішніх ринках.

Натхненні попитом, що методично зростав останніми роками, виробники в Азії збільшили потужності, і наразі вони перевищують поточні потреби ринку. Цінова конкуренція штовхає до демпінгу та роботи на межі рентабельності.

У серпні ціни на сонячні модулі досягли нового історичного мінімуму, опустившись нижче рівнів початку року. Навіть високоефективні модулі (TOPCon, HJT) продавались у Європі по 0,13 USD/Вт, а стандартні («mainstream») – нижче 0,11 USD/Вт.

Причиною залишається тривала «цінова війна» китайських виробників, які втрачають державні податкові стимули та експортні субсидії. Одночасно Китай свідомо скорочує виробництво полікремнію, що тимчасово підштовхує його ціну вгору, і не сприяє здешевленню готових модулів.

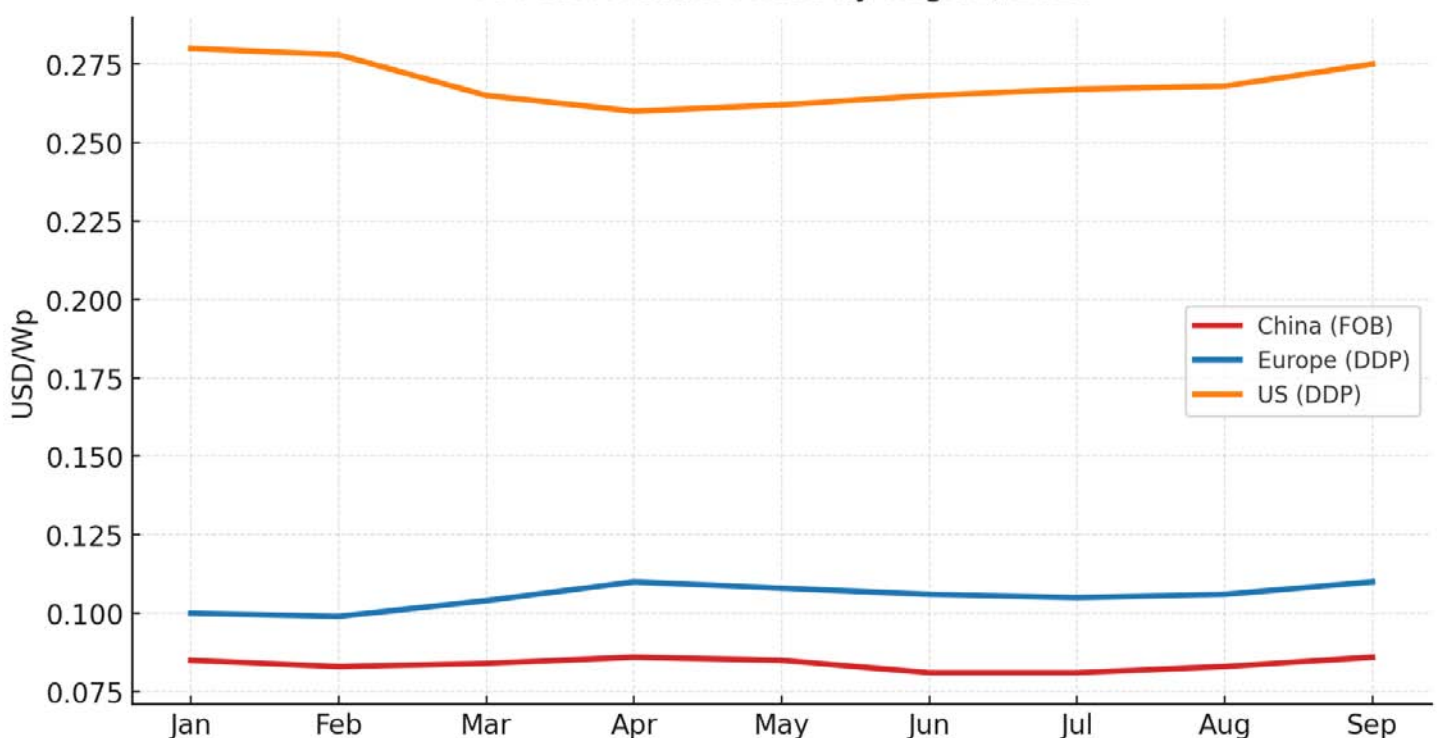
Попит у Європі залишається слабким, попри історично низькі ціни. Девелопери й інвестори відкладають проєкти через політичну невизначеність і тенденцій до послаблення державної підтримки ВДЕ. У результаті ринок стикається з протиріччям: ціни рекордно низькі, але вони провокують бум нових проєктів.

У вересні ситуація на ринку поступово стабілізувалася. Після двох місяців падіння ціни на основні типи панелей перестали знижуватися та зафіксували незначне відновлення.

У середині вересня на ринку з'явилися чутки про можливість запровадження мінімальних закупівельних цін для державних енергетичних компаній Китаю. Ці очікування спричинили короточасне підвищення попиту на спотовому ринку та стабілізували котирування на рівні близькому до собівартості.

Разом із тим більшість учасників ринку залишаються обережними. Попит у Європі не відновився, а надлишкові запаси модулів продовжують тиснути на трейдерів і дистриб'юторів. Проте вересень став першим місяцем 2025 року, коли не зафіксовано подальшого зниження цін. Це може свідчити про поступовий перехід до фази стабілізації перед потенційним перезапуском попиту в останньому кварталі року.

TOPCon Module Prices by Region, 2025

④ НАКОПИЧЕННЯ ЕНЕРГІЇ

Літій, що є ключовим компонентом у собівартості накопичувачів енергії, розпочав квартал поблизу більш ніж 4-річного мінімуму ціни. 24 червня торги йшли нижче 60 тис. CNY (близько \$8,3 тис.) за тону. Однак досягши «дна», надалі ця сировина зростає в ціні на 43%, і наприкінці серпня торгувалася вище \$12,2 тис. Одним із тригерів цього зростання стали новини з Китаю, де влада через екологічні побоювання ухвалила рішення про закриття одного з найбільших родовищ (яке давало 8–10% видобутку літєвої руди в країні). Втім, ці та інші чинники мали короткостроковий вплив, і до кінця кварталу ціна стабілізувалася в районі \$10,3 тис.

Джерело: Tradingeconomics, ціна Літію, CNY за тону

Нікель «поводився» спокійно: весь квартал торгувався в діапазоні 14,9–15,6 тис. \$ / тонн.

Джерело: *Tradingeconomics*, ціна Нікелю, USD за тунну

Якщо ж розглядати картину ширше, то ціни на обидва метали суттєво нижчі за піки 2022 року, коли ціна літію на хвилі спекулятивного попиту здійнялась до майже 600 тис. CNY (\$85,5 тис.), а нікель деякий час торгувався понад рівня у \$30 тис.

Попри короткострокові коливання вартості літію та стабільність ринку нікелю, сектор накопичення енергії демонструє стійкий інвестиційний інтерес у світі. Для України, яка стикається з викликами воєнного часу та потребує підвищення енергетичної автономності, розвиток BESS-інфраструктури є стратегічною необхідністю. Поточна кон'юнктура сировинних ринків, зокрема нижчі ціни на літій і нікель порівняно з піками 2022 року, відкриває сприятливе вікно для розширення проєктів СЕС із накопиченням енергії.

06

НОВІ ПРОЄКТИ
ТА ПАРТНЕРСТВА**① УКРАЇНСЬКІ БАНКИ ПІДТРИМУЮТЬ
РОЗБУДОВУ ГЕНЕРАЦІЇ**

Профінансовано відновлення майже 1 ГВт потужностей. За статистикою, яку наводить Національний банк України, протягом червня 2024 – травня 2025 року ключовими напрямками кредитування стали: проєкти бізнесу на відновлення генерації – 993 МВт, для зберігання енергії та генерації тепла – на 389 МВт.

Загальну суму НБУ оцінив у 26,2 млрд грн: 1 998 кредитів бізнесу на 24,7 млрд грн та 9 645 – населенню на 1,4 млрд грн.

Потужність генерації за наданими бізнесу позиками становить понад 705 МВт. Найбільші обсяги коштів виділено на придбання та монтаж газопоршневих когенераційних установок (262 МВт), побудову сонячних електростанцій (249 МВт), купівлю дизельних та бензинових генераторів (130 МВт).

Крім того, банківські установи надали 18,2 млрд грн на кредитування проєктів із відновлення енергетичної інфраструктури.

② ГРУПА КОМПАНІЙ «ЕКО-ОПТИМА» БУДУЄ НОВУ ВІТРОВУ ЕЛЕКТРОСТАНЦІЮ

Проєкт «Енергопарк Белз» потужністю до 100 МВт з'явиться поблизу міста Белз на Львівщині. Це буде четверта ВЕС групи в регіоні, де вона вже має працюючі комплекси вітрової генерації у Дрогобицькому та Самбірському районах, а також готує запуск ВЕС поблизу Сокаля.

Для нового енергопарку, що зводитиметься в межах Белзької громади Шептицького району, планується встановити до 18 вітрових генераторів. Площа орендованої земельної ділянки між селами Глухів та Сілець становить 12,5 га. Вартість проєкту оцінюють приблизно у 110 млн євро, а реалізувати його планують до кінця 2026 року.

Будівництво планується фінансувати за рахунок комбінації кількох джерел. Основні кошти буде залучено через кредити. Компанія «Еко-Оптіма» веде переговори з кількома потенційними кредиторами, зокрема з державним Ощадбанком, який вже фінансує інші вітрові проєкти групи в Україні.

Для підтримки проєкту також можливе потенційне залучення грантів і фінансування від міжнародних інвестиційних банків і донорів, особливо з урахуванням тренду декарбонізації та «зеленого» переходу в енергетиці.

За розрахунками співвласника групи компаній, Степана Козицького, «Енергопарк Белз» після запуску зможе покрити близько 10% річної потреби Львівської області у електроенергії. Крім того, будівництво сприятиме забезпеченню регіону екологічно чистою енергією, створенню нових робочих місць та поліпшенню інвестиційної привабливості місцевої громади.

«Еко-Оптіма» належить Зіновію Козицькому, батьку голови Львівської обласної військової адміністрації Максима Козицького, а сама компанія має досвід в управлінні проєктами відновлюваної енергетики в регіоні.

3 ДТЕК ТА OSTOPUS ENERGY ЗАПУСКАЮТЬ ПРОГРАМУ RISE

Партнерство ДТЕК з британським постачальником енергетичних послуг Ostopus Energy передбачає інсталяцію дахових сонячних електростанцій і систем накопичення енергії для українського бізнесу та установ державного сектору.

Програма RISE має на меті залучити 100 млн євро для 100 локальних енергетичних проєктів, які до 2028 року будуть впроваджувати клієнти компанії D.Solutions (підрозділ ДТЕК, що працює під брендом YASNO).

Унікальною складовою програми є цифрова платформа Kraken від Ostopus Energy, яка застосовує штучний інтелект для децентралізованого управління енергетичними послугами. Користувачі в реальному часі матимуть змогу оптимізувати споживання електроенергії, керувати навантаженням в пікові години, продавати надлишкову електроенергію в мережу та ефективно інтегрувати відновлювану генерацію в загальну енергосистему. Таким чином, вони зможуть убезпечитись від стрибків цін, надлишкових витрат і відключень електроенергії.

Зустріч начальника Волинської ОВА Івана Рудницького з представниками UDP Renewables (UDPR) та Wien Energy

④ НА ВОЛИНІ З'ЯВИТЬСЯ ПРОМИСЛОВИЙ КЛАСТЕР «ЗЕЛеної» ЕНЕРГЕТИКИ

Проект, який ініціювали українська інвестиційно-девелоперська компанія UDP Renewables (UDPR) та австрійська Wien Energy, буде першим в Україні промислово-енергетичним кластером, що працюватиме на основі відновлювальних джерел енергії. Він включатиме вітрову та сонячну генерацію, а також виробництво «зеленого» водню. Основним інфраструктурним об'єктом стане водневий завод, який виготовлятиме екологічно чисте пальне в промислових масштабах.

За словами керуючого партнера UDP Renewables Сергія Євтушенка, створення такого кластера відкриває шлях до створення нових робочих місць, зміцнення місцевих бюджетів, сприятиме поверненню молоді у громади Волині, а також глибшій інтеграції України в європейський енергетичний ринок.

На території Володимирської громади, яка є частиною ініціативи, наразі ведуться підготовчі роботи з вивчення вітрового потенціалу і підготовки земель для будівництва «зеленої» генерації.

**УКРАЇНСЬКИЙ ЦЕНТР
АНАЛІТИКИ
ТА ДОСЛІДЖЕНЬ**

З питань співпраці звертайтеся:

info@ucaj.com.ua

